SPRAWOZDANIE Z VIII OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „JAKOŚĆ ŻYCIA W PRACY I POZA NIĄ" ZAWADY K. CZĘSTOCHOWY, 11-12 PAŹDZIERNIKA 2012 ROKU

W tym roku mija 20 lat od zorganizowania w częstochowskim środowisku akademickim pierwszej konferencji naukowej na temat jakości życia. Na przestrzeni tego czasu w Polsce i na świecie zainteresowanie problematyką jakości i poczucia jakości życia wyraźnie wzrosło. Powstały nowe propozycje teoretyczne, wzrosła liczba badań empirycznych poświęconych jakości życia, dobrostanowi oraz szczęściu człowieka, nastąpił rozwój narzędzi do ich pomiaru. Aby podtrzymać tę tradycję, pracownicy Instytutu Filozofii Socjologii i Psychologii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie zorganizowali kolejną – ósmą już – konferencję naukową poświęconą szeroko pojętej problematyce jakości życia. Tegoroczna konferencja, zatytułowana „Jakość życia w pracy i poza nią", odbyła się w dniach 11-12 października, w ośrodku konferencyjno-wypoczynkowym w Zawadach koło Częstochowy. Konferencja zrzeszyła badaczy z trzynastu polskich ośrodków akademickich (głównie psychologów, socjologów, pedagogów i lekarzy), zajmujących się teorią i pomiarem jakości życia w badaniach naukowych, jak również psychologów praktyków. Na konferencje złożyły się cztery wykłady plenarne, osiem sesji tematycznych, jedna sesja plakatowa oraz panel dyskusyjny.

Pierwszego dnia konferencji jej uczestników przywitał dziekan Wydziału Nauk Społecznych Akademii im. Jana Długosza – prof. Romuald Derbis, który wyraził nadzieję, że konferencja stanie się okazją do wymiany doświadczeń oraz pogłębionej dyskusji naukowej na temat teorii, metod pomiaru i wyników badań dotyczących jakości życia człowieka, jak również polem integracji różnych perspektyw naukowych. Profesor Derbis był inicjatorem i organizatorem siedmiu poprzednich konferencji poświęconych jakości życia.

W wykładzie otwierającym konferencję prof. Augustyn Bańka poruszył problem jakości życia – jako kategorii pochodnej procesu wewnętrznego definiowania przestrzennych granic tożsamości indywidualnej i społecznej – w relacji do pamięci miejsca historycznego i jego fizycznej rekonstrukcji. Swój wywód oparł na założeniu, iż ludzie, którzy doświadczyli traumy wojennej, żyjąc w tym samym czasie i w identycznej przestrzeni życia, różnie zachowują w pamięci znaczenie miejsca poniesionych strat, odmiennie spostrzegają rolę historii miejsca w definiowaniu czasowych, przestrzennych i kulturowych granic swojej tożsamości indywidualnej i społecznej oraz różnią się wizją przyszłości miejsca. W drugim wykładzie plenarnym dr hab. Anna Zalewska przedstawiła zależności pomiędzy konfliktami praca–rodzina i rodzina–praca a dobrostanem psychicznym w pracy. Zwróciła uwagę, że z przeglądu koncepcji i badań zawartych w literaturze wyłania się złożony obraz tych zależności, co rodzi konieczność poszukiwania mediatorów (mechanizmów) i moderatorów (warunków) badanych relacji. Wykład opierał się na wynikach badań własnych dotyczących wymienionej problematyki.

W pierwszym dniu odbyły się też cztery sesje tematyczne. Pierwszej z nich, zatytułowanej „Stres i wsparcie w pracy a jakość życia", przewodniczyła dr hab. Mariola Łaguna. Na te sesję złożyło się sześć referatów. Ich autorzy przedstawili raporty z badań dotyczących związku wybranych stresorów w pracy (np. konfliktów w pracy, interakcji z klientem) z wypaleniem zawodowym, zachowaniami żywieniowymi i zdrowiem psychicznym, jak również ukazali rolę wsparcia w pracy – jako bufora stresu. W drugiej sesji, pt. „Jakość życia w różnych okresach rozwoju", której przewodniczył prof. dr hab. Janusz Trempała, znaczna część referatów odnosiła się do osobowościowych i środowiskowych uwarunkowań szczęścia w okresach adolescencji, wczesnej i średniej dorosłości, a także starości. Sesji trzeciej, pt. „Jakość życia w małżeństwie i rodzinie", przewodniczyła dr hab. Anna Zalewska. Sesja dotyczyła uwarunkowań funkcjonowania polskich rodzin, konfliktów i facylitacji w zakresie ról rodzinnych i zawodowych oraz relacji partnerskich w rodzinach dysfunkcjonalnych. Czwarta sesja – „Jakość życia w organizacjach i instytucjach publicznych" – ukazywała problematykę adaptowania się jednostek do stylu funkcjonowania wybranych organizacji społecznych, m.in. w procesie rekrutacji personelu, zachowania porządku publicznego i kultury bezpieczeństwa, zarządzania pracownikami. Sesji przewodniczył dr hab. Bohdan Rożnowski.

Pierwszego dnia odbył się panel dyskusyjny pod tytułem „Czy psychologia pomaga w jakości życia człowieka?" Moderatorem dyskusji był dr hab. Romuald Derbis, zaś aktywnymi uczestnikami: prof. dr hab. Augustyn Bańka, prof. dr hab. Stanisław Kowalik, prof. dr hab. Janusz Trempała, dr hab. Maria Straś-Romanowska, prof. dr hab. Andrzej Szmajke. Uczestnicy panelu zgodzili się, że jednym z celów stawianych dzisiejszej psychologii jest podnoszenie jakości życia, różnili się natomiast w ocenie stopnia, w jakim wiedza psychologiczna jest wykorzystywana w działaniach praktycznych. Profesor Kowalik zwrócił uwagę na szerokie możliwości zastosowania psychologii w rehabilitacji osób niepełnosprawnych, które nie są wykorzystywane. W podobnym duchu wypowiedział się prof. Trempała, odnosząc się do praktyki terapeutycznej. Nieco bardziej optymistycznie wyraziła się prof. Straś-Romanowska, zaznaczając, że zaobserwować można dynamiczny rozwój metod psychologicznych, stosowanych głównie w opiece paliatywnej oraz w opiece nad osobami starszymi.

Profesor Bańka podkreślił z kolei, że w procesie podnoszenia jakości życia powinien być brany pod uwagę indywidualny „kontekst życiowy" człowieka. Profesor Szmajke wskazywał na medialnie kreowane wzory i standardy życia, które nie są poddawane racjonalnej i weryfikującej ocenie w toczonych debatach publicznych. Wyraził też przekonanie, że wyniki badań psychologicznych spotykają się z niewielkim wydźwiękiem w codziennym życiu „zwykłych" ludzi.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od wykładu dr hab. Marioli Łaguny, która zwróciła uwagę na znaczenie afektu oraz pozytywnej orientacji w kształtowaniu jakości życia człowieka. W przedstawionych badaniach wykazała, że pozytywna orientacja, traktowana jako konstrukt wyższego rzędu, łączący w sobie samoocenę, optymizm i satysfakcję z życia, jest ważnym zasobem osobistym moderującym zależność między doświadczanym afektem a zaangażowaniem w realizację osobistych celów rodzinnych i zawodowych. W drugim wykładzie plenarnym dr hab. Zbigniew Spendel przedstawił metodologiczne i etyczne aspekty psychologicznych badań nad jakością życia. Poruszył

w nim różnice w konceptualizacji i operacjonalizacji jakości życia w badaniach ilościowych i jakościowych.

Drugiego dnia odbyły się także sesje tematyczne nr 5-8. Sesji piątej, pt. „Kryzysy i sytuacje trudne", przewodniczyła dr hab. Alicja Kuczyńska. Sesja ta podejmowała zagadnienia związane ze społeczno-ekonomiczną sytuacją współczesnego człowieka, ukazując jednocześnie trudności i patologie związane z brakiem pracy, migracjami zarobkowymi, procesem urbanizacji i przemocą środowiskową. W sesji szóstej („Jakość życia w chorobie") podjęta została problematyka radzenia sobie pacjentów z niepełnosprawnością, zaburzeniem rozwoju (autyzmem), chorobą (nowotworową, Alzheimera), jak również związanym z tym stresem rodzicielskim i stresem zawodowym lekarzy. Przewodniczyła jej dr hab. Maria Straś-Romanowska. Kolejna sesja, „Cechy i zdolności a jakość życia", pod przewodnictwem dr hab. Małgorzaty Basińskiej, obejmowała referaty ukazujące osobowościowe uwarunkowania i różnice indywidualne w procesie adaptowania się do rzeczywistości społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem zdolności rozumowania i przetwarzania informacji. W sesji ósmej, „Zawód, pasja a zadowolenia z pracy i z życia", której przewodniczył prof. dr hab. Andrzeja Szmajke, przedstawione zostały referaty ukazujące związki między zajmowaną przez jednostkę pozycją w strukturze społecznej a dobrostanem psychicznym, jak również referaty ukazujące czynniki związane z zadowoleniem z pracy w różnych grupach zawodowych.

Merytoryczną część konferencji zakończyła sesja plakatowa, w której uczestnicy konferencji głosowali na najbardziej interesujący plakat. Wyróżniono plakat dr med. Anny Poznańskiej i lek. med. Katarzyny Lewtak pt. „Satysfakcja zawodowa lekarzy: Co lekarze czują w pracy i co o niej myślą?"

Konferencja była miejscem zetknięcia się przedstawicieli różnych dyscyplin i specjalności naukowych, stając się jednocześnie platformą żywej wymiany myśli, poglądów, przekonań. Uczestnicy konferencji i zaproszeni goście zgodnie twierdzili, że było to spotkanie o dużej randze naukowej, a także towarzyskiej.

Łukasz Baka, Justyna Tomczyk
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie